

ПРИРОДА – НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ

Синій Вир

Регіональний еколого-освітній часопис

Озеро Синевир - водно-болотне угіддя міжнародного значення (Рамсарська конвенція)

Озеро Синевир - одне із семи природних чудес України

Газету засновано 21 березня 2001 року

Липень 2025 р.

№ 7 (375)

ДОРОГІ УКРАЇНЦІ, ДОРОГІ УКРАЇНКИ!

своїм діткам про ці ночі в метро, про цю вершину людського духу.

Коли дідусь надуває матрац трьом онукам, бережно вкриває їх ковдрою й чує: «Діду, а мультик?» І, дістаючи планшет, каже: «Звісно, козаки, як же ж без мультика?»

А неподалік люди вмошуються поруч у спальних мішках, на твердій підлозі, але з такою ж твердістю всередині. Твердістю перемогти цю ніч. І протягом такої ночі на платформах, у

паркінгах, в укриттях, у коридорах і ваннах мерехтять телефони десятками сповіщень.

«Летить». «Працює ППО». «Залишайтеся в укриттях».

І ми залишаємось, аби залишитись українцями у своїй державі, на своїй землі, побачити, як сходить сонце, і попри все сказати одне одному: «Доброго ранку!»

І ми завжди маємо віру, що це станеться. Саме так протягом століть і на Русі, і на Січі, в усі епохи, хоч би який ворог і з якого боку приходив, ніщо вороже не приживається на цій землі й не пускає тут коріння. І Україна залишається – залишається собою. І ранок неодмінно настає.

І хочеться ще поспати, але ти знаходиш сили й підіймаєшся. Пишеш своїм, радієш, коли все в порядку. Читаєш допис того самого воїна: «Відбилися! Маємо пару годин перевести подих». А хтось пише: «Маємо кілька термінових потреб...» Ти закидаєш на збір і виходиш на вулицю.

У цей ранок, ідучи містом, своїм містом, ти бачиш довкола своїх. Бачиш обличчя людей і очі, у яких попри все є життя.

Бачиш, як попри все відчиняються кафе, як транспорт їде попри все.

І розумієш: держава – це люди. Їхня сила, стійкість, щирість, їхнє світло.

На зупинках, у заторах, у черзі по ранкову каву, коли всі трішечки гальмують, бо спали кілька годин. Але кожен це знає і з таким розумінням і теплотою ставиться до тих, хто поруч. До українців і українок, які тримаються 1238 днів.

І кожен такий день ми долаємо разом. Спільно. Справами, допомогою, підтримкою, підбадьорюючи одне одного і, звісно, жартуючи одне з одним. Іноді, бо без цього ніяк.

І коли жіночки-комунальниці саджають квіти у сквері, ти чуєш: «Хай та русня вдавиться, а в нас літо, і в нас усе має бути красиво!» І кожна така ніч – ніч стійкості, кожен такий ранок – ранок єдності, коли життя все одно перемагає, показують, хто ми насправді.

Ми часто чуємо від партнерів: «Як вашим людям це вдається? Така міцність, витримка, сталевість...» Вони кажуть: «Це феномен українського народу».

Так, це приємні слова, але сьогодні українці тримаються не заради цього, не для гучних епітетів на нашу адресу. Ми просто люди, які захищають дім, свій дім, і ми не можемо інакше, бо не хочемо інакше. Не хочемо, аби тут була Росія. От і вся правда.

І все, що проходить Україна щодня, – це не буденність, це – велика справа, яку робите ви. Герої на фронті, хто тримає позиції, хто щоночі збиває ракети й «шахеда», хто гасить вогонь, хто розбирає завали. І кожен громадянин, який тримається увесь цей непростий час.

Я дякую вам. Мільйонам українців. Мільйонам характерів, із яких складається наша держава. Наш народ. Наша історія. І шлях від хрещення Русі – України до сьогоднішнього дня. Дня нашої державності й того досвіду кожного покоління, який допомагає нам сьогодні триматись, вірити в себе, вірити в Україну, вірити, що ми зможемо.

Бо українці тут були, українці тут є, українці тут будуть.

З Днем Державності, дорогі громадяни!

офіційний сайт
адміністрації президента

ШАНОВНІ КОЛЕГИ ТА ДОРОГІ ДРУЗІ!

Щиро вітаю вас з нашим професійним святом – Днем працівників природно-заповідної справи! Це свято є нагодою відзначити самовіддану працю та безмежну відданість кожного з вас спільній справі – збереженню унікальних природних скарбів нашої країни.

Ми, працівники НПП "Синевир", щодня стоїмо на варті природи, оберігаючи величні ліси, кришталево чисті води, багатство флори та фауни нашого гірського краю. Наша праця – це не просто робота, це місія, що вимагає глибоких знань, невтомної енергії та справжнього покликання.

Кожен із вас – науковці, інспектори, інженери, робітники, адміністративний персонал – робить неоціненний внесок у спільну справу.

У цей святковий день хочу висловити глибоку подяку кожному з вас за ваш професіоналізм, відповідальність та відданість справі. Нехай ваша праця приносить вам радість і задоволення, а усвідомлення того, що ви робите благородну справу, надихає на нові звернення.

Бажаю вам міцного здоров'я, невичерпної енергії, нових досягнень та успіхів у всіх ваших починаннях. Нехай ваші родини будуть сповнені злагоди та добробуту, а у вашій роботі завжди панують ентузіазм та взаєморозуміння.

З повагою
Микола ДЕРБАК,
директор НПП "Синевир"

ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ ПЗФ, ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ТА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ

Ці питання обговорювали під час фестивалю «ПаркФест: там, де говорить природа», що відбувся в державному «Межигір'ї» з нагоди Дня працівника природно-заповідної справи.

У заході взяли участь Міністр захисту довкілля та природних ресурсів України Світлана Гринчук, Міністр Кабінету Міністрів України Олег Немчінов, голова Київської обласної державної адміністрації Микола Калашник, голова Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування Олег Бондаренко, заступниця голови комітету Олена Криворучкіна, народні депутати Юлія Овчинникова, Ігор Марчук, заступниця Постійного представника Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні з операційних питань Моніка Різал, представники іноземних дипломатичних установ Молдови, Бельгії, Польщі, Азербайджану, Болгарії, представники Міндовкілля та установ ПЗФ з усієї України.

“Внаслідок агресії росії у зону вторгнення потрапило близько 2 тисяч територій та об'єктів ПЗФ загальною площею 1,8 млн га. Меотида, Джарилгацький, Приазовський, Олешківські піски, Великий Луг, Білобережжя Святослава, Нижньо-дніпровський.... Загалом 10 національних природних парків України, 8 заповідників та 2 біосферних заповідники окуповано. На

території Дворічанського НПП два роки йдуть активні бойові дії. Гетьманський, Деснянсько-Старогутський, Кам'янська Січ та Святі Гори постійно потерпають від обстрілів, дронів та дій ДРГ. Лише підлив греблі Каховської ГЕС завдав природно-заповідному фонду збитків на суму близько 140 млрд грн. На сьогодні сума збитків ПЗФ сягає понад 3 трильйони гривень”, – наголосила Світлана Гринчук під час свого виступу.

досягти європейського показника заповідності, який в середньому у країнах ЄС становить близько 26%. Тож є куди рухатися.

“Важливе питання – реформування системи. Під час перемовин у Брюсселі з європейськими колегами дійшли згоди – перший крок до ефективного розвитку природно-заповідної справи – це створення спеціалізованої агенції.

На розгляді Уряду перебуває законопроект про внесення змін до Закону України «Про природно-заповідний фонд України», який передбачає створення єдиного органу управління заповідною справою. Це та фундаментальна зміна, що дозволить посилити інституційну спроможність сфери”, – зауважила Світлана Гринчук.

біорізноманіття та попередження пожеж, яке допоможе працівникам установ досліджувати рідкісні види рослин і тварин, моніторити зміни в екосистемах, а також швидше реагувати на лісові та торф'яні пожежі.

Заступниця Постійного представника Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні з операційних питань Моніка Різал наголосила на важливості системної підтримки, яку ПРООН разом з ГЕФ надають Україні у сфері охорони природи, відновлення деградованих земель і адаптації до кліматичних змін.

«За фінансової підтримки Глобального екологічного фонду ПРООН продовжує підтримувати зусилля України у збереженні біорізноманіття та зміцненні

За словами Міністра, попри воєнний час робота щодо розвитку мережі ПЗФ триває. Лише минулого року було створено 86 територій та об'єктів ПЗФ площею майже 5 тис. га. Наша мета –

Також цього року практично усі кошти з бюджетної програми щодо здійснення природоохоронних заходів спрямовуються на потреби установ ПЗФ.

Сьогодні понад 4,5 тис працівників сфери продовжують дбати про збереження природи, розвивають рекреацію там, де це можливо, займаються екологічною просвітою та наукою, започатковують програми реабілітації для учасників бойових дій, зберігають єдність та солідарність. Лише торік установи ПЗФ відвідали близько 1 млн осіб. Сьогодні у державному “Межигір'ї” парки представили свою діяльність, щоб надихнути, об'єднатися та рухатися вперед. Під час заходу мала честь нагородити колективи та працівників відомчими відзнаками.

Світлана Гринчук також передала нацпаркам та заповідникам Поліського регіону допомогу від наших партнерів Глобального екологічного фонду та ПРООН – обладнання для посилення охорони

інституцій природно-заповідного фонду. Для нас важливо, щоб природоохоронні установи не лише мали доступ до сучасних технологій, але й могли системно впроваджувати інновації у свою щоденну роботу».

У рамках ПаркФесту Міністр Світлана Гринчук спільно із в.о. голови Держекоінспекції Ігорем Зубовичем також вручили символічні подарунки дітям військових та обладнання для військово-службовців Центру спеціального призначення НГУ «Омега».

“Саме завдяки мужності та самовідданості їх батьків, маємо можливість жити та працювати тут і зараз. Тож найменше, що можемо зробити, це подарувати трохи радості дітям, а ще змалечку показувати їм красу рідної землі та виховувати дбайливе ставлення до природи”, – подякувала Світлана Гринчук.

сайт
МІНДОВКІЛЛЯ

НА ЗАКАРПАТТІ СТАРТУВАВ МІЖНАРОДНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ПРОЄКТ

багатокомпонентної системи моніторингу з широким використанням дистанційного зондування та географічних інформаційних технологій, створення серії цифрових карт.

Проєкт триватиме два роки – до квітня 2027 року. Його головним партнером виступає Ужгородський національний університет. До реалізації також залучені: Національний природний парк «Синевир», Національний парк Полонини (Словаччина), Технічний університет у Клуз-Напока, природний парк «Марамурешулуй» (Румунія), Жилінський університет та Науково-дослідний інститут високогірної біології.

У конференції взяли участь - виконавчач повноваження голови Закарпатської обласної ради Василь Дем'янчук, з боку НПП «Синевир» - к.ф.н. директор НПП «Синевир» Микола Дербак, заступник директора Василь Росада, начальник відділу з наукової роботи к.б.н. Юрій Тюх, а також фахівці підпорядкованих відділів Ангеліна Конар та Мар'яна Цімбота.

Захід об'єднав партнерів з України, Угорщини, Словаччини та Румунії для спільної роботи над захистом унікальних екосистем регіону. Більше деталей ми надамо згодом.

Марина ПЕЧКАН,
фахівчиня відділу ЕОР

Цими днями в Ужгородському національному університеті відбулася стартова конференція, присвячена міжнародному проєкту «Запровадження моніторингу водно-болотних угідь міжнародного значення в Карпатському регіоні». Даний проєкт співфінансується Програмою INTERREG VI-A NEXT Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2021-2027 з бюджетом 905,367,71 євро (загальний бюджет: 1 005,964, Ужгородського національного університету (вул. Університетська, 14).

Ключовими завданнями проєкту є інвентаризація водно-болотних угідь у транскордонних областях України, Словаччини та Румунії, розроблення та впровадження

МІЖНАРОДНА ЕКСПЕДИЦІЯ

НПП «Синевир» прийняв міжнародну групу науковців, які проводять важливі дослідження земноводних та плазунів регіону. Ця співпраця об'єднує експертів з України та Словаччини, підкреслюючи міжнародний інтерес до біорізноманіття парку.

До складу експедиції ввійшли Назар Смірнов, кандидат біологічних наук, науковий працівник Чернівецького природознавчого музею, Олександр Зіненко, провідний науковий співробітник Харківського національного університету ім. Каразіна, а також Мат'єс Деноель (Mathieu Denoël) з Льєзького університету (University of Liège), Словаччина та Данієл Яблонський (Daniel Jablonski) з Університету Коменського в Братиславі (Comenius University

in Bratislava), Словаччина.

Метою досліджень є не лише ідентифікація видів та оцінка їхнього стану, а й збір даних, необхідних для розроблення ефективних стратегій збереження цих важливих компонентів екосистеми.

Дослідження земноводних та плазунів є критично важливими, оскільки ці тварини часто є чутливими індикаторами змін у навколишньому середовищі. Зібрані дані допоможуть вченим краще зрозуміти вплив кліматичних змін, втрати середовищ існування та інших факторів, які відіграють важливу роль у збереженні унікального біорізноманіття парку.

Марія НАНИНЕЦЬ,
наукова співробітниця

РОЗПОЧАВСЯ СЕЗОН ПОЛЬОВИХ НАУКОВИХ ПРАКТИК

Національний природний парк «Синевир», традиційно відкриває свої двері для студентів природничих факультетів українських вищих навчальних закладів. Цього року сезон польових наукових практик розпочався з візиту студентів 1-2 курсів географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Молоді дослідники прибули під керівництвом досвідчених наставників - доцента, кандидата географічних наук Мирослава Проскурняка та доцента, кандидата географічних наук Дарії Холявчук.

Під час візиту студенти мали

Наприкінці насиченого дня начальник наукового відділу Національного природного парку «Синевир», кандидат біологічних наук Юрій Тюх провів для студентів ознайомчу розповідь, під час якої поділився цінними знаннями про флору, фауну та екосистему парку, а також відповів на численні питання молодих дослідників. Завершенням візиту стало підведення підсумків польової практики. Кульмінацією дня стало підписання договору про творчу співпрацю між географічним факультетом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та НПП «Синевир». Ця угода відкриває нові можливості

змогу ознайомитися з унікальною природою та природоохоронною діяльністю парку. Зокрема, вони відвідали легендарне озеро Синевир, перлину Українських Карпат, Реабілітаційний центр бурого ведмеда, де рятують та реабілітують цих тварин, Реабілітаційний центр диких тварин «Квасовець», який опікується іншими представниками дикої фауни, а також Реабілітаційний центр хижих птахів «Сапсан», що є важливим осередком для збереження популяції пернатих хижаків.

для спільної наукової діяльності, обміну досвідом та подальшого залучення студентів до природоохоронної роботи на території парку.

Такі практики є надзвичайно важливими для майбутніх фахівців у галузі географії та біології, адже вони дозволяють не лише закріпити теоретичні знання, а й отримати безцінний практичний досвід, безпосередньо взаємодіючи з унікальною природою парку.

Юрій ТЮХ,
нач. наукового відділу

ЛІТНЄ ФЛОРИСТЕ РОЗМАЇТТЯ НПП «СИНЕВИР»

Рослинний світ Національного природного парку «Синевир» різноманітний та неповторний. На його території нараховується понад 950 видів судинних рослин. Це разом взяті дерева, кущі і чагарники. Самий цікавий період у житті рослин це цвітіння, яке привертає до себе велику увагу людей, а особливо науковців.

Різнорозмітність форм, багатство фарб та ароматів зробили квіти важливим атрибутом людського буття. Це особливо стосується весняно-літніх квітучих рослин. Та найбільше манять до себе оті маленькі яскраві перші літні барви, які неможливо не помітити на тлі зеленого лісового, лучного покриву.

Тетяна НІРОДА,
наукова співробітниця

«Синій Вир»

Еколого-освітній часопис
Засновник і видавець громадське
об'єднання «Товариство «Синій Вир».
Свідцтво про державну реєстрацію
Серії ЗТ №214
РЕДАКТОР
МИКОЛА ДЕРБАК
Комп'ютерна верстка та дизайн
Марина Печкан, Тетяна Бобик
Газету набрано і зверстано у
видавничому центрі НПП «Синевир»

Адреса:

с. Синевир, 1626, Хустський р-н.,
Закарпатська обл., 90041
e-mail: prp-synevir@ukr.net
www.prp-synevir.net.ua

За точність наведених фактів відповідаль-
ність несуть автори матеріалів.
Листування з читачами – тільки на сторін-
ках газети.
Тираж 100 прим.
Зам.

Номер віддруковано в НПП «Синевир»

СЕЗОН БОТАНІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТРИВАЄ

Цього сезону особлива увага приділяється вивченню мохоподібних та лишайників, які є важливими індикаторами стану довкілля.

Науковці Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, а саме к.б.н., бріолог Вірченко В.М. та к.б.н., фахівець із синантропної флори Тимошенко П.А., у співпраці з працівниками НПП «Синевир», активно працюють над розширенням знань про біорізноманіття парку.

Під час нещодавніх досліджень було виявлено та ідентифіковано низку цікавих видів мохів. Особливо вражаючою стала знахідка на одному дереві бука лісового, де було виявлено 20 різних видів мохів. Це свідчить про унікальність та багатство екосистем НПП «Синевир», а також про значну роль букових лісів як осередків біорізноманіття.

Одним із найважливіших відкриттів цього сезону є виявлення червонокнижного виду лишайника – Лобарії легеневоподібної (*Lobaria pulmonaria*). Цей вид, який найчастіше зростає на яворі, є відомим індикаторним видом чистоти повітря. Його присутність у НПП «Синевир» підтверджує високу екологічну якість повітря в регіоні та підкреслює необхідність подальшого збереження цих унікальних природних територій.

Дослідження тривають, і науковці сподіваються на нові цікаві відкриття, які допоможуть краще зрозуміти та зберегти унікальне біорізноманіття нацпарку.

Тетяна НІРОДА,
наукова співробітниця

ПОДОРОЖ У ПРИРОДУ ТА МИНУЛЕ

У НПП «Синевир», поряд із адмінбудівлею природоохоронної установи, діє візит-центр, який став важливою точкою зустрічі подорожуючих з унікальним світом біорізноманіття території ПЗФ. Саме тут починається знайомство з природною, культурною та історичною спадщиною мальовничого гірського краю Карпат.

Візит-центр НПП «Синевир» виконує відразу кілька функцій: інформаційну, просвітницьку, наукову й туристичну. Це місце, куди можна прийти, щоб отримати першу інформацію про парк, маршрути, визначні місця та правила поведінки у природоохоронній зоні.

У приміщенні візит-центру облаштовано інформаційний зал з рельєфною мапою території парку, виставками про його флору і фауну, рідкісні та червонокнижні види тварин і рослин, а також стенди, що розповідають про охоронну діяльність парку. Особливу увагу приділено екологічній освіті дітей та молоді — проводяться майстер-класи, лекції, природничі ігри та зустрічі з школярами.

Однією з найцікавіших частин візит-центру є Музей лісу і сплаву — експозиція, що розповідає про минуле Карпатського краю, що тісно пов'язане з лісом. Цей музей присвячено історії старожитності горян, заготівлі деревини та її транспортування гірськими річками, яке було поширене в Карпатах до середини ХХ століття. У приміщенні музею представлено старовинні інструменти лісорубів, зразки обробки деревини, побутові речі, макети дерев'яних плотів, якими транспортували ліс річкою Теребля та її притоками вниз за течією. Особливу увагу привертає історія про мужніх бокорашів. Бокораші — це люди, які добре знали русла річок, розумілися в структурі деревини та добре і вміло володіли особливими навичками, які допомагали сплавити ліс по швидких течіях гірських і бурних річок.

Музей не лише показує предмети — він відтворює атмосферу минулого, де кожен експонат має свою історію. Тут можна почути захоплені історії, подивитися архівні фото та дізнатися про традиції, які нині залишаються в минулому, але ще зберігаються в пам'яті старожилів.

Сьогодні візит-центр НПП «Синевир» із експонатами Музею лісу і сплаву — це не просто туристична принада, а важливий центр екологічної культури, місце зустрічі людини з природою та її історією.

Тож запрошуємо подорожуючих завітати до Візит-центру і дізнатися більше про природно-заповідний фонд парку та легендарний край бокорашського ремесла.

Юлія ШЕТЕЛЯ,
провідний інженер

НАЙБІЛЬШ ПОШИРЕНІ РЕПТИЛІЇ ПАРКУ

Серед найпоширеніших рептилій Національного природного парку "Синевир" є ящірка живородна (*Zootoca vivipara*). Цей вид, як випливає з його назви, є живородним, що є адаптацією до прохолоднішого клімату високогірних та північних регіонів. Замість відкладати яйця, які могли б не вижити при низьких температурах, самка виношує дитинчат всередині себе.

Ящірку живородну можна досить часто помітити на території Національного природного парку "Синевир". Вона віддає перевагу сонячним місцям, де може прогріватися після холодних ночей, але при цьому швидко ховається при найменшій небезпеці. Цей невеликий плазун відіграє важливу роль у екосистемі парку, харчуючись комахами та іншими дрібними безхребетними.

Ще одним поширеним представником рептилій у НПП "Синевир" є вуж звичайний (*Natrix natrix*). Ця змія є не отруйною і легко впізнаваною завдяки характерним жовтим або помаранчевим "вушкам" на потилиці. Вуж звичайний є яйцекладним видом, відкладаючи яйця в гнилих пнях, компостних купах або під камінням.

Вужа звичайного можна зустріти по всій території парку, але найчастіше він трапляється поблизу озер, каналів та

річки Тереблі. Це пов'язано з його видатними плавальними здібностями та основним раціоном, який складається з жаб, пуголовків та дрібної риби. Побачити вужа, який швидко і граціозно рухається у воді, — досить поширене видовище для відвідувачів парку, особливо в теплі місяці.

Обидва ці види — ящірка живородна та вуж звичайний — є важливою частиною біорізноманіття парку, демонструючи адаптаційні стратегії рептилій до місцевих умов. Їхня присутність свідчить про здорову екосистему парку.

Тетяна НІРОДА,
наукова співробітниця

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!

Цюбика Валерія Емільовича,
водія ВТО

Мацолу Юрія Павловича,
інспектора І к. Колочавського
ПНДВ;

Росаду Василя Івановича,
інспектора І к. Квасовецького
ПНДВ;

Руснака Василя Федоровича,
інспектора І к. Остріцького ПНДВ;

Міщанина Дмитра Васильовича,
фахівця Чорноріцького ПНДВ;

Хланту Віктора Юрійовича,
заст. начальника Колочавського
ПНДВ;

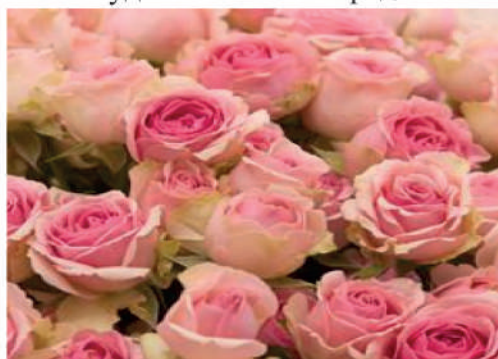
Ніроду Василя Івановича,
інспектора І к. Чорноріцького
ПНДВ..

Кость Василя Григоровича, заст.
начальника Остріцького ПНДВ;

Ніроду Миколу Івановича,
працівника відділу ВВПР.

Щиро вітаємо іменинників і бажаємо добра, міцного здоров'я, сімейного благополуччя, успіхів у роботі, шани від людей та Божої благодаті.

Багато щастя і добра багато,
Хай буде світлим кожен день,
Хай негаразди завжди оминають,
Хай буде легко вам вперед іти.

З ЮВІЛЕЄМ!

З гарним святом, 40-річним ювілеєм вітаємо

Шаргу Івана Михайловича,
інспектора І к. Негровецького
ПНДВ.

Зичимо міцного здоров'я, радості, щастя й добробуту, життєвих сонячних днів і довголіття.

40-річний ювілей святкує
Нанинець Тетяна Юріївна,
фахівець ВТО.

Нехай попереду будуть щасливі та радісні літа і ваше подальше життя буде сповнене добром, миром.

Свій 30-річний ювілей святкує
Гречин Світлана Василівна,
фахівчиня відділу ЕОР.

Нехай кожен день буде наповнений корисними справами, мрії втілюються в життя та приносять бажану радість і задоволення. Бажаємо міцного здоров'я, гарного настрою, сімейного благополуччя.

З повагою і щирими
побажаннями колектив
НПП «Синевир»